

Gezag

Laatst kopten de kranten dat economen maar eens goed moesten op-
letten hoe een 11-jarig jongetje de eurocrisis, op papier dan, wél had weten op te lossen. Uiteraard was het vooral de leeftijd die hem de aandacht bracht, maar het was toch ook een speldenprik voor de eens zo soevereine economie. Wij wisten, immers, de crisis niet te voorspellen en verloren de werkelijkheid uit het oog bij het maken van onze sommetjes.

Ook de nodige economen zelf, vaak gedrags- of cultuureconoom, vinden dat de economische wetenschap aan gezag heeft ingeboet, vooral in de laatste jaren, maar eigenlijk al veel langer. Volgens het Amerikaanse koppel Shiller en Shiller zijn onderzoekers te zeer gespecialiseerd. Geïnspireerd op het klassieke werk *The worldly philosophers* van Robert Heilbroner (1953) stellen ze dat economen, net als vroeger, weer aardse filosofen moeten zijn, gericht op het algemeen belang: *“The real imperative for researchers is that efforts need to be redoubled to encourage cross-fertilization and broad-spectrum thinking, driven by the broad moral purpose of improving human welfare”* (Shiller en Shiller, 2011). Een breder blikveld zou economen bijvoorbeeld helpen economische verhalen beter uit te leggen aan niet-economen. En het zou ze helpen om op originele wijze bij te dragen aan empirisch bewijs voor aanvankelijk onbewezen theorieën.

Maar dat is makkelijker gezegd dan gedaan. Zo is het heerlijk mijmeren bij de gedachte aan grote, visionaire denkers zoals we die ook vroeger hadden, die de tijdgeest feilloos aanvoelden en de samenleving van geniale ingevingen voorzagen. Maar dat was vroeger. Het valt niet te verwachten dat een nieuwe Smith, Keynes of Ricardo opstaat, simpelweg omdat de meest basale ideeën en reflecties de revue al hebben gepasseerd. Ook is bij kennisproductie de logica van de afnemende meeropbrengsten onverbidde-lijk: we weten steeds meer, dus leren steeds minder bij. Om er toch iets van te maken vindt onderzoek steeds meer in teams plaats, door specialisten, die gemiddeld steeds ouder zijn (Jones, 2011). Zie daar een verklaring voor de steeds kleinere onderzoeksdomeinen die economen afzonderlijk voor hun rekening nemen.

Zo kan het gebeuren dat er onderzoekers zijn die nog steeds vasthouden aan een rationeel mensbeeld of de efficiënte markthypothese, en altijd willen eindigen bij een



GELIJN WERNER

Redacteur ESB

g.werner@sdu.nl

pareto-optimale oplossing, met alle beperkingen vandien. Terwijl de – gelukkig vele – onderzoekers met bij voorkeur een ruime blik, op hun beurt flink worden beperkt door de immense druk om te publiceren, in vaak specifieke vakbladen, waar collega-economen niet naar omkijken.

Tegelijk zijn er wel degelijk succesvolle pogingen gedaan om via grensverleggend onderzoek respectabel werk af te leveren. Zo bestaat er al een tijdje het *Journal of Economic Perspectives*, waarin uiteenlopende benaderingen van economische vraagstukken samenvallen. Ook ging de helft van de afgelopen tien Nobelprijzen naar economen die beschreven hoe markten en mensen falen. En in

Nederland is gedragseconomie in veel faculteiten sinds kort verplichte kost voor studenten, terwijl wetenschapsfilosofie dat vaak al langer is.

Ten slotte is er nog de NWO die jaarlijkse vele miljoenen aan subsidie verstrekt voor langlopend, grensverleggend economisch onderzoek. Een mooi voorbeeld hiervan is het onderzoek van Arthur van Soest (2012) van de Universiteit van Tilburg, die economische beslissingen van individuen en huishoudens modelleert. Hij veronderstelt geen rationele verwachtingen en leidt deze niet af uit feitelijk gedrag, maar legt verwachtingen en voorkeuren rechtstreeks vast. Dit doet hij door middel van enquëtering en experimentatie binnen een grootschalig internetpanel, zoals in andere sociale wetenschappen al langer goed gebruik is. Dit helpt bijvoorbeeld bij het voorspellen hoe mensen zullen reageren op een verhoging van de pensioenleeftijd. Meer nog dan dat, laat het zien hoe grondig verricht grensverleggend onderzoek, waarin de mens centraal staat, kan helpen aan gezaghebbend inzicht in maatschappelijke vraagstukken.

Hoe dit werkt, leest u verderop in deze ESB.

LITERATUUR

Jones, B. (2011) *As science evolves, how can science policy? NBER Innovation Policy and the Economy*, 11 (maart).

Shiller, R.J. en V.M. Shiller (2011) *Economists as worldly philosophers. Cowles Foundation Discussion Paper*, 1788.

Soest, A.H.O. van (2012) *Economische beslissingen van individuen en huishoudens. ESB*, 97(4637), 372–375.